

Sygn. akt VIII U 714/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 kwietnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Dorota Stańczyk

Protokolant sekretarz sądowy Ewelina Parol

po rozpoznaniu w dniu 18 marca 2016 roku w Lublinie

sprawy A. S. (1)

z udziałem zainteresowanej L. (...)w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społeczne

na skutek odwołania A. S. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 7 lutego 2014 roku znak (...) - (...)

Nr (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VIII U 714/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 lutego 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. stwierdził, że A. S. (1), jako pracownik u płatnika składek L.(...) w R. nie podlega od dnia 06 września 2013r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu. Zdaniem organu rentowego umowa łącząca A. S. (1) z płatnikiem składek została zawarta fikcyjnie, bez zamiaru świadczenia pracy przez wnioskodawczynię, a zgłoszenie do ubezpieczenia nastąpiło pod pozorem zatrudnienia. W ocenie ZUS, zawarta przez strony umowa o pracę była czynnością pozorną w rozumieniu art. 83 § 1 kc, dokonaną w celu obejścia prawa, co skutkuje jej nieważnością i w związku z tym brakiem podstaw prawnych do objęcia skarżącej ubezpieczeniami społecznymi od dnia zawarcia umowy, to jest od 6 września 2013r. (decyzja k. 32-35 a.u.).

W odwołaniu od tej decyzji A. S. (1) zakwestionowała jej trafność oraz wniosła o uchylenie decyzji. W uzasadnieniu wywiodła, iż świadczyła pracę na rzecz płatnika, a polegała ona na przygotowaniu konferencji naukowej poświęconej zwiększeniu biomasy i odpadów w procesie pirolizy do produkcji energii elektrycznej. W ramach przygotowywania do tej konferencji należało przedsięwziąć cały szereg działań, związanych z ustaleniem prelegentów, ustaleniem materiałów graficznych, pozyskaniem sponsorów, przygotowaniem materiałów całej infrastruktury związanej z

konferencją, w tym pozyskanie patronów medialnych i politycznych, ustalenie danych teleadresowych potencjalnych uczestników (odwołanie k. 2-4 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł argumentację leżącą u podstaw zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie k. 6-8 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje

A. S. (1) urodziła się (...) Ma wykształcenie średnie, licealne. Po skończonym liceum ogólnokształcącym rozpoczęła zaocznie studia pedagogiczne, których nie ukończyła. Jej doświadczenie zawodowe obejmuje odbywany przez okres 3 miesięcy w 2010r. staż w sklepie z artykułami przemysłowymi na stanowisku handlowca oraz miesiąc pracy jako sprzedawca w sklepie (...) w galerii handlowej (...) w L., we wrześniu 2011r. Nadto, od grudnia 2011r. do końca sierpnia 2013r. skarżąca pracowała jako opiekunka dziecięca. A. S. (2) w kwestionariuszu osobowym wskazała, że zna dobrze język niemiecki w mowie i piśmie, w stopniu podstawowym język angielski (w mowie i piśmie) oraz, że potrafi się porozumieć w języku ukraińskim (zeznania wnioskodawczyni k. 76v-77, 95 a.s., kwestionariusz osobowy, CV – akta osobowe k. 35 a.s.).

Wnioskodawczyni aktualnie mieszka w L., zaś w okresie objętym zaskarżoną decyzją organu rentowego mieszkała w H. (zeznania T. G. k. 64 a.s.).

A. S. (1), będąc zatrudnioną w biurze marketingu i zarządzania P. L. od dnia 5 września 2013r. na podstawie umowy o pracę na stanowisku specjalisty do spraw marketingu w pełnym wymiarze czasu pracy i równocześnie od dnia 3 września 2013r. w Wyższej Szkole (...) w J. w pełnym wymiarze czasu pracy (bezsporne, akta sprawy VIII U 715/14), w dniu 6 września 2013r. podpisała umowę o pracę (trzecią z kolei) w pełnym wymiarze czasu pracy z L. (...) w R., reprezentowaną przez rektora dr T. G.. Na podstawie tej umowy powierzono jej stanowisko pełnomocnika rektora do spraw cudzoziemców, przy ustalonym zadaniowym czasie pracy, włącznie z pracą w soboty i niedziele, za wynagrodzeniem 4 999 zł brutto. Wszystkie wyżej wskazane umowy o pracę zostały zawarte na czas nieokreślony (umowa - akta osobowe k. 35 a.s., zeznania wnioskodawczyni k. 75v-76 a.s.).

Wyżej wskazane szkoły wyższe oraz biuro (...) współpracują ze sobą, łączy je osoba jednego z pracodawców skarżącej – P. L.. Należące do niego biuro marketingu i zarządzania zapewniało szkołom wsparcie w postaci prowadzenia akcji rekrutacyjnej oraz zapewniania zabezpieczenia administracyjnego, jak poszukiwanie sprzętu i zaopatrywanie szkół w materiały biurowe. Z kolei L. (...) w R. i Wyższa Szkoła (...) w J. w ciągu ostatnich kilku lat rozpoczęły współpracę w zakresie pozyskiwania studentów na studia międzynarodowe – chodziło o studentów z Ukrainy. Wówczas w szkole w J. (od około 2006/2007 roku) była wyodrębniona osobna komórka zajmująca się rekrutacją studentów zagranicznych, zwłaszcza z kierunku ukraińskiego, gdyż szkoła ta prowadzi od wielu lat studia dla studentów zagranicznych. Oprócz tego, biuro P. L. i siedziba L.(...) w R. mają lokalizację na terenie tego samego obiektu (zeznania wnioskodawczyni k. 76v a.s., zeznania K. J. k. 95 a.s., zeznania T. G. k. 64-64v a.s., zeznania M. S. k. 94v-95 a.s.).

Kiedy padł pomysł zorganizowania podobnej komórki zajmującej się kształceniem studentów z zagranicy w L.(...)w R., P. L. polecił zatrudnić tam wnioskodawczynię, która już była zatrudniona na podobnym stanowisku w szkole w J. (zeznania wnioskodawczyni k. 76v a.s.).

Umowę o pracę z A. S. (1) w dniu 6 września 2013r. podpisał ówczesny rektor szkoły w R., dr T. G.. Nie rekrutował on jednak skarżącej, a jedynie podpisał umowę o pracę uprzednio sporządzoną i przekazaną mu przez administrację szkoły, zgodnie z którą A. S. (1) miała być pełnomocnikiem rektora do spraw cudzoziemców (zeznania T. G. k. 64 a.s.).

L. (...) w R. ma tylko jeden wydział – pedagogiczny. Oficjalnym założeniem zatrudnienia skarżącej na wskazanym stanowisku w szkole w R. była okoliczność, iż w związku z tym, że deklarowała ona znajomość języka ukraińskiego, miała wyjeżdżać za granicę i na terenie Ukrainy zachęcać studentów do studiowania w Polsce. Faktycznie wnioskodawczyni nie przebywała w pracy w L. (...)w R., gdyż nie było takiej potrzeby – nie przychodziła do pracy, nie

miała obowiązek prowadzić ewidencji czasu pracy (takiej ewidencji w stosunku do niej nie prowadziła również szkoła), ani raportów. Rektorzy szkoły w R. (do końca września 2013r. T. G., następnie K. J.) nie widzieli nigdy odwołującej się w pracy, nigdy nie poznali jej osobiście. Skarżąca nigdy też nie wyjechała za granicę w związku z zatrudnieniem (zeznania T. G. k. 64v a.s., zeznania K. J. k. 77 a.s.).

A. S. (1) w chwili podpisywania umowy z L. (...)w R. była już w ciąży. Od dnia 16 października 2013r. wnioskodawczyni przebywała na zwolnieniu lekarskim w związku z ciążą i nie powróciła do pracy po urodzeniu dziecka (poród miał miejsce w dniu (...)). Od czasu zwolnienia lekarskiego wnioskodawczyni nie wróciła do pracy u żadnego ze wskazanych pracodawców; po porodzie wykorzystywała przedłużony urlop macierzyński i dwa dodatkowe urlopy rodzicielskie, aktualnie zajmuje się wychowywaniem córki i rozważa wyjazd na stałe za granicę – do Niemiec, do swojej matki (zeznania wnioskodawczyni k. 95-95v a.s.).

Z informacji przekazanych przez zainteresowaną szkołę wyższą w R. do ZUS w trakcie postępowania wyjaśniającego (w związku ze zgłoszeniem przez skarżącą roszczenia o zasiłek chorobowy) wynikało, iż płatnik nie może dostarczyć dokumentów potwierdzających wykonywanie pracy przez wnioskodawczynię w okresie objętym zaskarżoną decyzją. Płatnik wskazał bowiem, iż A. S. (1) była dopiero na etapie zapoznawania się z organizacją pracy na uczelni, regulaminami, instrukcjami, zarządzeniami i aktami prawnymi dotyczącymi szkolnictwa wyższego. L. (...)w R. wskazała także, że stanowisko było nowo utworzone i wymagało wdrożenia wielu działań w zakresie współpracy międzynarodowej (pismo L. Szkoły Wyższej w R. k. 15 a.u.).

W dniu 7 lutego 2014r. organ rentowy wydał zaskarżoną w sprawie decyzję (decyzja k. 32-35 a.u.).

Powyższy stan faktyczny Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumentację zawartą w aktach organu rentowego, aktach sądowych oraz zeznania świadków, a także częściowo zeznania wnioskodawczyni i zainteresowanego.

Sąd w całości obdarzył wiarą dowody z dokumentów potwierdzających podpisanie umowy o pracę i warunki zatrudnienia uznając, iż nie budzą one wątpliwości pod względem formy, treści oraz faktu sporządzenia przez uprawnione podmioty, nie zostały one również zakwestionowane przez strony.

Sąd nie podzielił natomiast dokumentów w postaci miesięcznej ewidencji czasu pracy skarżącej oraz list wypłaty wynagrodzenia skarżącej. Zdaniem Sądu dokumenty te zostały wytworzone celem stworzenia pozorów świadczenia przez skarżącą pracy za ustalonym wynagrodzeniem. Nadto, sporządzone listy ewidencji czasu pracy stoją w sprzeczności z twierdzeniami świadków, z których wynikało, że skarżąca nie podpisywała list obecności.

Sąd podzielił częściowo zeznania wnioskodawczyni i przedstawiciela zainteresowanego – odnośnie faktu i okoliczności zawarcia umowy o pracę. Sąd uznał za wiarygodne zeznania skarżącej nie dotyczące bezpośrednio okoliczności wykonywania pracy w szkole (...)w R., to jest dotyczące jej wykształcenia, wcześniejszego doświadczenia zawodowego, urodzenia dziecka i nieświadczenia pracy od połowy października 2013r. Nie dał wiary natomiast zeznaniom wnioskodawczyni co do zakresu jej obowiązków i pracy w szkole w R., jak również w biurze (...). Zeznania te były sprzeczne z treścią materiału dowodowego, jak również, co istotne, z twierdzeniami samej wnioskodawczyni zawartymi w odwołaniu od decyzji ZUS odnośnie rodzaju wykonywanej pracy. W odwołaniu nie wskazała bowiem ani słowa o swoich obowiązkach pracowniczych polegających na rekrutacji studentów z zagranicy – Ukrainy do szkoły w R., a podała że jej prac miała polegać na przygotowaniu konferencji naukowej dotyczącej odnawialnych źródeł energii i innych działań z tym związanych (k. 4 a.s.). Tym samym zeznania wnioskodawczyni co do istotnych dla sprawy okoliczności są oczywiście niewiarygodne. Są one też sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego, gdyż nie jest możliwe świadczenie, w tym samym czasie, pracy na podstawie umów o pracę, wszędzie w pełnym wymiarze czasu pracy, u trzech pracodawców jednocześnie.

Sąd podzielił zeznania świadków T. G. i J. J. oraz przedstawiciela zainteresowanego - K. J.. Zeznania świadka J. J. niewiele wniosły do sprawy, świadek ten jest pełnomocnikiem kancelarza w szkole w J. wskazał jedynie, iż skarżąca

była zatrudniona w szkole w R., lecz nie posiadał wiedzy na temat jej zatrudnienia w zainteresowanej szkole wyższej w R., czy też u P. L.. Podał nadto, iż nigdy nie widział A. S. (1) w pracy.

Świadek T. G. i przedstawiciel zainteresowanej, a następnie przesłuchany w charakterze świadka – K. J. potwierdzili fakt zawarcia umów o prace ze skarżącą zarówno w szkole wyższej w R., jak i w J. oraz u P. L., a także wzajemne powiązania tych podmiotów prawnych. Potwierdzili także, iż skarżąca w drugim miesiącu zatrudnienia już przebywała na zwolnieniach lekarskich i nie powróciła do pracy. Nigdy jej też osobiście nie poznali. Zeznania wskazanych świadków oraz przedstawiciela zainteresowanej były jasne, logiczne i pozbawione sprzeczności, toteż Sad je podzielił.

W taki sam sposób ocenił zeznania świadka M. S., która to pracuje w Wyższej Szkole (...) w J.. Zeznania świadka były logiczne i przekonujące, potwierdziły powiązania między szkołami wyższymi zatrudniającymi skarżącą oraz samą ideę zatrudnienia wnioskodawczynie.

Odwołanie nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie wnioskodawczynie kwestionowała wyłączenie jej z ubezpieczeń społecznych (emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego) z tytułu zatrudnienia u płatnika L.(...) w R. od dnia 6 września 2013r.

Zgodnie z przepisem art. 68 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zwanej dalej ustawą SUS (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy, między innymi, realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych, a w szczególności stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych. Z powyższego wynika, iż ZUS ma prawo stwierdzać obowiązek ubezpieczenia oraz ustalać brak takiego obowiązku.

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną była odmienna interpretacja przez strony okoliczności zawarcia umowy o pracę, celu tej umowy oraz świadczenia pracy przez wnioskodawczynię na rzecz zainteresowanej szkoły wyższej.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, iż A. S. (1) faktycznie nie podjęła i nie świadczyła pracy na rzecz L.(...)w R., zaś zasadniczym celem zawartej umowy o pracę nie było świadczenie pracy jako takiej, a uzyskanie świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Przypomnieć należy, iż w przedmiotowym postępowaniu zasadnicze znaczenie odgrywa zasada wyrażona w treści przepisu art. 6 kc, zgodnie z którą ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi z skutki prawne.

Odnosząc tę regułę do niniejszego postępowania należy wskazać, iż zaskarżając decyzję organu rentowego wnioskodawczynie winna skutecznie podważyć trafność ustaleń organu rentowego oraz wskazać na takie okoliczności w materiale dowodowym, które umożliwiłyby wysnucie wniosków zgodnych z jej stanowiskiem reprezentowanym w odwołaniu od decyzji.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie wnioskodawczynie, przy pomocy złożonych zeznań oraz przedstawionych dowodów z dokumentów nie zdołała obalić ustaleń organu rentowego sprowadzających się do przyjęcia, że umowa o pracę została zawarta między stronami była pozorna .

Wskazać należy, iż zakres podmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia rentowego wyznaczają art. 6 ust. 1 pkt 1 wyżej wskazanej ustawy o SUS. Zgodnie z jego treścią obowiązkowym ubezpieczeniom podlegają między innymi osoby, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami.

Przepis art. 2 kp precyzuje zaś, iż pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Pomiędzy pracodawcą a pracownikiem występuje zatem szczególnego rodzaju stosunek zobowiązaniowy stosunek pracy. Istotą zawartej umowy o pracę jest to, iż jedna ze stron (pracownik) wyraża chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga strona – pracodawca zobowiązuje się stworzyć stanowisko pracy i zapewnić pracownikowi wynagrodzenie za świadczoną pracę. Celem i

zamiarem stron umowy o pracę zgodnie z istotą stosunku pracy jest więc rzeczywista realizacja treści tego stosunku pracy. Warunkiem skuteczności umowy o pracę jest zgodna wola obydwu stron, wyrażona w umowie o pracę.

Istotnym w przedmiotowej sprawie jest dokonanie właściwego rozróżnienia między przyczynami potencjalnej nieważności umowy. Zgodnie z treścią przepisu art. 83 § 1 kc nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy oznacza brak rzeczywistego zamiaru stron danej czynności prawnej wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich.

Wspomnieć należy również, iż czym innym jest nieważność spowodowana pozornością czynności prawnej od nieważności czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy (vide art. 58 § 1 k.c.), choć organ rentowy powoływał równocześnie obydwie przyczyny nieważności.

Czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z formalnego punktu widzenia nie sprzeciwia się ustawie, lecz rzeczywiście zmierza do zrealizowania takiego celu, który jest zakazany przez ustawę.

Zgodnie z ustaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego, wprowadzie „cel zawarcia umowy o pracę w postaci osiągnięcia świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie jest sprzeczny z ustawą, ale nie może to oznaczać akceptacji dla nagannych i nieobojętnych społecznie zachowań oraz korzystania ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych przy zawarciu umowy o pracę na krótki okres przed zajściem zdarzenia rodzącego uprawnienie do świadczenia (np. urodzeniem dziecka) i ustaleniu wysokiego wynagrodzenia w celu uzyskania świadczeń obliczonych od tej podstawy. Taka umowa jest nieważna jak sprzeczna z zasadami współżycia społecznego” (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005r., II UK 43/05 OSNP 2006/15-16/251, OSP 2007/6/74).

Jak wykazało przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe, strony zawarły umowę o pracę, której rzeczywistym celem nie było świadczenie umowy o pracę przez wnioskodawczynię na rzecz zainteresowanej szkoły wyższej lecz jedynie uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego przez A. S. (1) w postaci zasiłku chorobowego, a następnie zasiłku macierzyńskiego.

Strony nie wykazały w toku postępowania, iż celem zawartej umowy o pracę było faktycznie wykonywanie pracy przez odwołującą się. Istotnie, strony stworzyły pozory świadczenia pracy przez wnioskodawczynię w zakresie rekrutacji do szkoły w R. studentów zagranicznych – z Ukrainy, lecz postępowanie dowodowe jasno wykazało, iż skarżąca nie przedsięwzięła w tym celu żadnych czynności, jej pracodawcy (odchodzący i nowy rektor szkoły) nie widzieli jej nigdy w pracy, nie poznali osobiście, nadto bezspornie skarżąca nie wyjechała ani razu za granicę w celach rekrutacyjnych. Faktem jest również, że skarżąca mieszkała w dużej odległości od miejsca świadczenia pracy (zarówno R., jak i J.), co również przemawiało za przyjęciem, iż nie przyjeżdżała do szkół. Duże wątpliwości, co należy podkreślić, budził także fakt praktycznie równoczesnego (z różnicą kilku dni) zatrudnienia wnioskodawczynie równocześnie w trzech podmiotach, na podstawie umów o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy oraz wzajemne powiązania tych podmiotów przyznane na rozprawie zarówno przez przedstawiciela zainteresowanego, jak i świadków.

Istotnie, przedłożone w sprawie dokumenty w postaci utworzonych akt osobowych wraz ze znajdującymi się w nich między innymi umową o pracę, zaświadczeniami lekarskimi potwierdzającymi zdolność do pracy skarżącej, wykazem obowiązków potwierdzały, iż zainteresowana szkoła rzeczywiście zawarła umowę o pracę z wnioskodawczynią. Okoliczność tę potwierdzało również zgłoszenie wnioskodawczynie do ubezpieczeń społecznych. Niemniej jednak, samo sporządzenie dokumentacji potwierdzającej nawiązanie stosunku pracy, a nawet wypłata wynagrodzenia czy opłacenie składek ubezpieczeniowych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie przesądza jeszcze o istnieniu stosunku pracy. Świadczy o tym dopiero realne i rzeczywiste świadczenie pracy przez pracownika na rzecz pracodawcy. Samo podpisanie dokumentu umowy o pracę nie oznacza ważności oświadczeń woli stron w sytuacji, gdy strony te mają świadomość, że w rzeczywistości pracownik nie będzie świadczyć pracy, a pracodawca nie będzie z tej pracy korzystał (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 4.08.2005r., II UK 321/04 OSNP 2006/11-12/190, wyrok Sądu Najwyższego z 24 lutego 2010 r. II UK 204/09, LEX nr 590241).

W przedmiotowej sprawie odwołująca się nie wykazała rzeczywistej potrzeby i racjonalności zatrudnienia jej w L.(...)w R.. Wątpliwości organu rentowego słusznie budziło również ustalenie wysokiego wynagrodzenia za pracę dla pracownika nieposiadającego wyższego wykształcenia, ani stosowanego doświadczenia zawodowego.

Podkreślić też należy, iż w ocenie Sądu zawarta umowa o pracę nie spełniała też warunku ekwiwalentności świadczeń. Gdyby bowiem nawet przyjąć, iż wnioskodawczyni rzeczywiście pracowała przez około półtora miesiąca czasu, to należy podkreślić, iż praca ta nie przyniosła żadnych wymiernych efektów (skarżąca nie udowodniła, że pozyskała przyszłych studentów dla zatrudniającej ją szkoły).

W ocenie Sądu Okręgowego, z powyższych okoliczności wynikało jednoznacznie, iż strony zawarły umowę o pracę dla pozorów, nadto zawarta umowa, biorąc pod uwagę wysokość wynagrodzenia i krótkotrwałość świadczenia pracy jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego i tym samym nieważna.

Reasumując, przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało słuszność stanowiska organu rentowego, co oznacza, iż zaskarżona decyzja organu rentowego jest prawidłowa i nie podlega zmianie, zaś odwołanie skarżącej podlega oddaleniu.

W tym stanie rzeczy, w oparciu o powołane wyżej przepisy oraz na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.